เรื่อง สมรภูมิขุนน้ำเย็น-ช่องเย็นป่าแม่วงก์

The Office Of Academic Resource Information And Technology

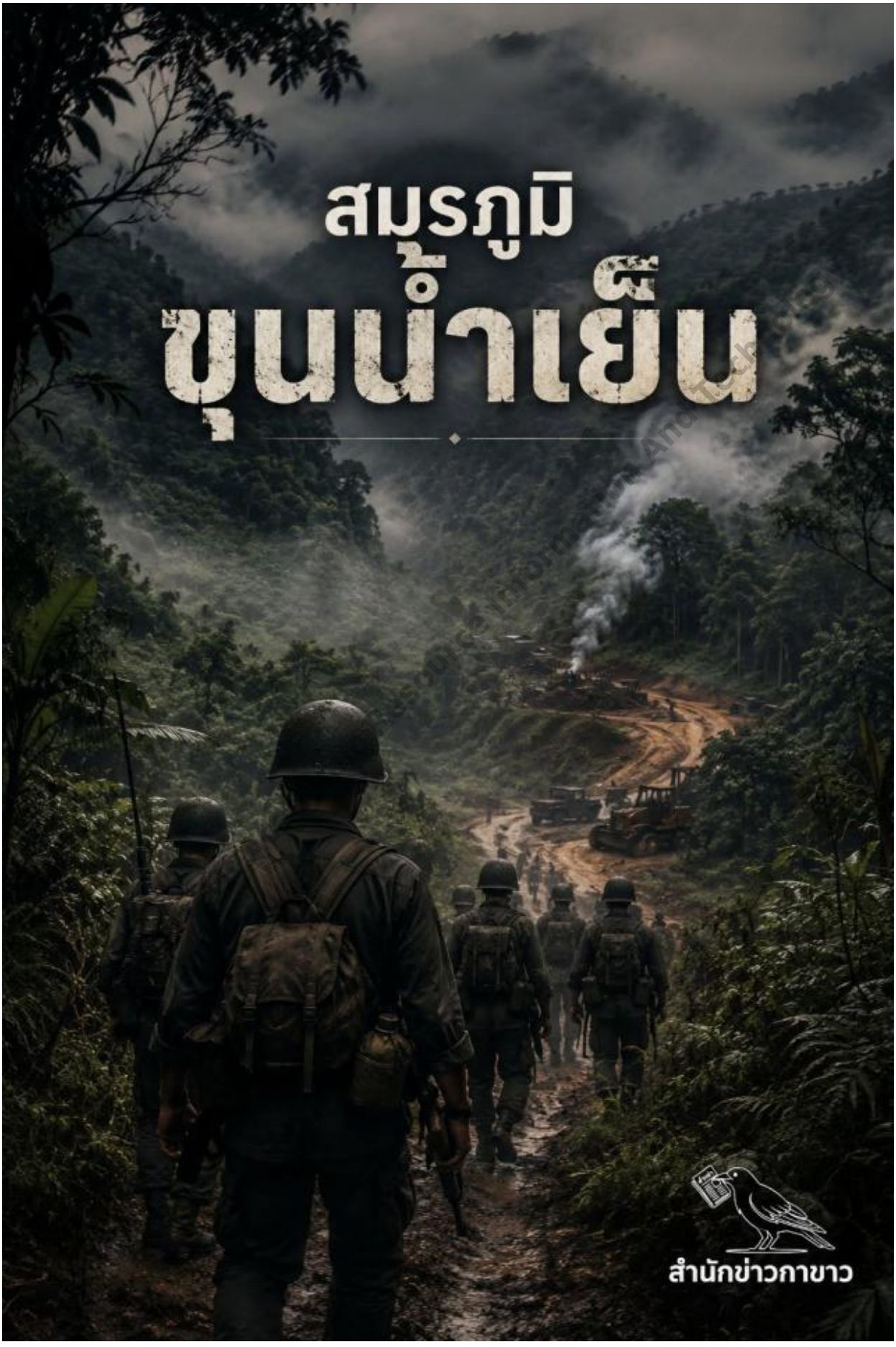
สมรภูมิ
ขุนน้ำเย็น
สำนักข่าวกาขาว

รายละเอียด

ชื่อของช่องเย็นจะเป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวชื่อดังของจังหวัดกำแพงเพชร แต่หากย้อนกลับไปในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2510–2525 แนวเทือกเขาแม่วงก์ทั้งหมด รวมถึงพื้นที่ขุนน้ำเย็นและช่องเย็น เคยเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ปฏิบัติการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) และเป็นสมรภูมิสำคัญที่เจ้าหน้าที่รัฐต้องใช้กำลังทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน และหน่วยพัฒนาพื้นที่เข้าเผชิญความท้าทายจากสภาพภูมิประเทศอันยากลำบากและสถานการณ์ความไม่สงบ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ภูมิหลังของพื้นที่ยุทธศาสตร์

ในช่วงทศวรรษ 2510 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ขยายการเคลื่อนไหวเข้าสู่พื้นที่ป่าเขาทางภาคเหนือตอนล่างโดยเฉพาะบริเวณรอยต่อจังหวัดตาก กำแพงเพชร และนครสวรรค์ ซึ่งมีลักษณะเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อนป่าทึบ และมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงได้ยากพื้นที่ดังกล่าวถูกกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของ "เขตปฏิบัติงาน 89" และมีการจัดแบ่งพื้นที่ย่อยเป็น "เขตงาน 89/1"ซึ่งครอบคลุมบางส่วนของจังหวัดตากและกำแพงเพชร ด้วยสภาพภูมิประเทศที่เอื้อต่อการซ่อนตัวและการเคลื่อนไหวในป่า กองกำลัง พคท. จึงสามารถจัดตั้งฐานพัก โรงเรียนการเมือง คลังเสบียง และจุดปฏิบัติการตามแนวสันเขาและหุบเขาหลายแห่งในผืนป่าแม่วงก์คลองลานและคลองวังเจ้าได้ในเวลานั้น พื้นที่ที่ปัจจุบันกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญยังเป็นป่าดิบเขาที่แทบไม่มีถนนเข้าถึง

การเดินทางต้องอาศัยเส้นทางเดินเท้าและทางเกวียนเป็นหลักทำให้พื้นที่ดังกล่าวกลายเป็นป่าปิดที่ยากต่อการควบคุมของภาครัฐยุทธศาสตร์การเปิดถนนสู่ผืนป่าตะวันตกเมื่อสถานการณ์ความมั่นคงในพื้นที่รุนแรงขึ้น รัฐบาลและกองทัพภาคที่ 3ได้ปรับแนวทางจากการใช้กำลังทางทหารเพียงอย่างเดียวไปสู่แนวคิด "พัฒนาเพื่อความมั่นคง"โดยเชื่อว่าการเปิดพื้นที่ห่างไกลให้เข้าถึงได้จะช่วยลดอิทธิพลของขบวนการคอมมิวนิสต์หนึ่งในโครงการสำคัญคือการก่อสร้างเส้นทางคลองลาน–อุ้มผาง ซึ่งต่อมาถูกกำหนดเป็นทางหลวงหมายเลข1117 เส้นทางสายนี้มีเป้าหมายเชื่อมจังหวัดกำแพงเพชรกับอำเภออุ้มผาง จังหวัดตากพร้อมเปิดเส้นทางเข้าสู่พื้นที่ป่าปิดที่เคยเป็นฐานปฏิบัติการของฝ่ายคอมมิวนิสต์ การก่อสร้างเริ่มขึ้นในช่วงปลายทศวรรษ 2520 โดยมีหน่วยทหารช่าง กรมทางหลวง ตำรวจตระเวนชายแดนและหน่วยงานด้านความมั่นคงร่วมกันปฏิบัติงานอย่างไรก็ตาม การสร้างถนนในพื้นที่ดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่ายทั้งจากสภาพภูมิประเทศที่ทุรกันดารและสถานการณ์ความไม่สงบที่ยังดำเนินอยู่ในขณะนั้น

ขุนน้ำเย็น : ประตูสู่ช่องเย็นก่อนจะเดินทางถึงช่องเย็นประมาณ 4 กิโลเมตร ถนนจะผ่านพื้นที่ที่เรียกว่าขุนน้ำเย็น ซึ่งตั้งอยู่บริเวณกิโลเมตรที่ 89พื้นที่แห่งนี้เป็นต้นน้ำบนสันเขาสูง มีลักษณะเป็นหุบเขาและร่องน้ำซับ

The Office Of Academic Resource Information And Technology

ที่มีความชื้นตลอดปีรายล้อมด้วยป่าดิบเขาหนาแน่นและมักมีหมอกปกคลุมอยู่เสมอในทางยุทธศาสตร์ ขุนน้ำเย็นถือเป็นจุดสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นเส้นทางผ่านบังคับก่อนขึ้นสู่แนวสันเขาช่องเย็นรถแทรกเตอร์ รถบูลโดเซอร์และเครื่องจักรหนักที่ใช้เปิดเส้นทางจำเป็นต้องเคลื่อนตัวผ่านพื้นที่แห่งนี้ด้วยความระมัดระวังเนื่องจากถนนมีความลาดชัน คดเคี้ยว และอยู่ท่ามกลางป่าทึบที่จำกัดทัศนวิสัยในการมองเห็นด้วยสภาพภูมิประเทศเช่นนี้ขุนน้ำเย็นจึงเป็นพื้นที่ที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ต้องจัดกำลังรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวดทั้งเพื่อคุ้มกันเครื่องจักรก่อสร้างและดูแลความปลอดภัยของกำลังพลที่ปฏิบัติงานในพื้นที่

จากบันทึกและคำบอกเล่าของผู้ปฏิบัติงานในยุคนั้นพบว่าการเคลื่อนกำลังเข้าสู่พื้นที่ป่าลึกต้องอาศัยการลาดตระเวนอย่างต่อเนื่องเนื่องจากเส้นทางมีความเสี่ยงต่อการก่อวินาศกรรมและการลอบโจมตีตามรูปแบบสงครามกองโจรที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศในช่วงเวลาเดียวกันสภาพพื้นที่ที่เป็นหุบเขา ป่าทึบ และหมอกหนาทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างยากลำบากและทำให้ขุนน้ำเย็นได้รับการจดจำในฐานะหนึ่งในจุดยุทธศาสตร์สำคัญของการเปิดเส้นทางสู่พื้นที่ตอนในของผืนป่าแม่วงก์ช่องเย็นและแนวสันเขาแม่วงก์เมื่อผ่านขุนน้ำเย็นขึ้นไปจะเข้าสู่บริเวณช่องเย็น ซึ่งตั้งอยู่บนความสูงประมาณ 1,340 เมตรจากระดับน้ำทะเลพื้นที่แห่งนี้เป็นจุดเชื่อมต่อของแนวสันเขาสูงที่ทอดตัวยาวไปทางตะวันตกและเป็นพื้นที่ที่เคยมีการเคลื่อนไหวของกองกำลังคอมมิวนิสต์ในอดีตบริเวณแนวสันเขาด้านในยังมีสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ยุคสงครามเย็น เช่น ผาชูธง และพื้นที่ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของโรงเรียนการเมืองในเขตป่าเขา ซึ่งอยู่ลึกเข้าไปจากบริเวณช่องเย็นในปัจจุบันการก่อสร้างถนนสามารถดำเนินต่อไปได้ไกลถึงประมาณกิโลเมตรที่ 115 ในพื้นที่ฝั่งจังหวัดตาก แต่ไม่สามารถเชื่อมต่อถึงอำเภออุ้มผางได้อย่างสมบูรณ์ ก่อนที่โครงการจะถูกยุติลงในเวลาต่อมา

คำสั่ง 66/2523 และจุดเปลี่ยนของสมรภูมิปี พ.ศ. 2523 รัฐบาลภายใต้การนำของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้ออกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 66/2523 ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางอุดมการณ์ในประเทศไทยนโยบายดังกล่าวเปิดโอกาสให้สมาชิกและแนวร่วมของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยสามารถวางอาวุธและกลับคืนสู่สังคมได้ โดยรัฐให้การคุ้มครองและส่งเสริมการประกอบอาชีพภายใต้สถานะ "ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย"หรือ ผรท. ในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชรผู้ที่ออกจากป่าจำนวนหนึ่งได้รับการจัดสรรพื้นที่ทำกินและเข้าร่วมโครงการพัฒนาชุมชนของรัฐโดยเฉพาะในพื้นที่คลองลานพัฒนาและพื้นที่ใกล้เคียงเมื่อแนวร่วมทยอยออกจากป่าประกอบกับการพัฒนาเส้นทางคมนาคมและ การขยายอำนาจรัฐเข้าสู่พื้นที่ห่างไกลสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จึงค่อย ๆ ลดระดับลงและยุติลงในที่สุดจากสมรภูมิสู่ผืนป่าอนุรักษ์ ภายหลังความขัดแย้งสิ้นสุดลงพื้นที่ขุนน้ำเย็นและช่องเย็นได้เปลี่ยนบทบาทจากพื้นที่ยุทธศาสตร์ทางทหารมาเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่อนุรักษ์ทางธรรมชาติเมื่อมีการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติแม่วงก์พื้นที่ซึ่งเคยเป็นแนวปฏิบัติการใน

The Office Of Academic Resource Information And Technology

อดีตจึงได้รับการฟื้นฟูและดูแลในฐานะแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของประเทศ ปัจจุบัน ขุนน้ำเย็นกลายเป็นลานกางเต็นท์ท่ามกลางป่าดิบเขา ส่วนช่องเย็นกลายเป็นจุดชมทะเลหมอกและแหล่งดูนกที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของภาคเหนือ ถนนสาย 1117 ที่เคยถูกสร้างขึ้นด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงในอดีต ปัจจุบันสิ้นสุดที่บริเวณช่องเย็น

กิโลเมตรที่ 93 ขณะที่เส้นทางช่วงลึกเข้าไปในผืนป่าด้านในถูกธรรมชาติปกคลุมกลับคืนจนแทบไม่หลงเหลือสภาพเดิมแม้กาลเวลาจะลบเลือนร่องรอยของสมรภูมิไปมากแล้วแต่ขุนน้ำเย็นยังคงเป็นพื้นที่ที่สะท้อนให้เห็นถึงช่วงเวลาสำคัญของประวัติศาสตร์ไทยเป็นทั้งบทเรียนของความขัดแย้ง การพัฒนาเพื่อความมั่นคงและการเปลี่ยนผ่านจากพื้นที่การสู้รบสู่ผืนป่าอนุรักษ์อันสงบงามในปัจจุบันน่าคิดว่าหากวันนั้นไม่มีการตัดถนนสาย 1117 และไม่มีนโยบาย 66/23 ของพลเอกเปรม
บทสรุปของสมรภูมิขุนน้ำเย็นนี้จะจบลงอย่างไร?

คำสำคัญ : สมรภูมิขุนน้ำเย็น ช่องเย็น สงครามเย็น คำสั่ง6623 ถนนสาย1117
ที่มา : สำนักข่าวกาขาว
รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์
วันที่ : 2026-07-15
https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2435&code_db=610001&code_type=05

The Office Of Academic Resource Information And Technology